

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ, ЕСТЕТИКА, ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ

УДК 316.344.8

КРЕТОВ Павло Васильович,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та релігієзнавства
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

КРЕТОВА Олена Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри російської мови,
зарубіжної літератури та методики навчання
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
e-mail: ataraksia@ukr.net

**ГЕНДЕР, ПИСЬМО ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ:
ВІД ФЕМІНІТИВУ ДО МЕТАФІЗИКИ СТАТІ**

Стаття присвячена з'ясуванню присутньої кореляції між деривативною фемінізацією узусу мови, становленням жіночого письма (Ю. Крістева) і філософським осмисленням проблематики людської ідентичності та метафізичними інтерпретаціями поняття гендеру. Також ставиться питання щодо метафізичного сенсу феномену насильства, як він інтерпретується в гендерній теорії і гендерних студіях у зв'язку з феноменом гри в контексті маскулітності як маскулітної ідентичності, тобто в контексті процесу філософування, результатом якого є певна самоідентифікація особи.

Ключові слова: гендер, ідентичність, фемінітив, маскулінітив, метафізика.

*«То тягарець, що стримує порожнечу,
Яка
Йшла разом з тобою.
Він, як і ти, не має наймення. Можливо
Ви одне й те ж. Можливо,
Колись ти також назвеш мене
так»*

Целан П. Шумить джерело, 1959-1963.

Постановка проблеми. Вочевидь, не буде перебільшенням стверджувати, що вітчизняні академічні спільноти і назагал соціальні групи, які релевантним критерієм свого виокремлення передбачають певний високий освітній ценз, демонструють неабиякий консерватизм у рецепції та прийнятті в широке побутування навіть на рівні дискусійних дискурсивних практик проблематики, пов'язаної з гендерною теорією та спеціальними гендерними студіями. Причому значно більшою мірою, на нашу думку, це стосується якраз гендерної теорії, яка назагал схиляється до соціологічних аспектів розгляду статі, а якщо вже і розглядає останню ширше – як соціокультурний феномен (з неминучою соціологізацією фізіологічних модусів репрезентації статі), то все одно можна констатувати імпліцитну настанову щодо елімінації метафізичної проблематики статі. Йдеться, власне, не про філософію статі в одному з традиційних прочитань метафізики – як спроби побудови теорії,

тобто цілісної закритої лінійної системи, що передбачає смислову статику та фіналізованість. Скоріше, на нашу думку, можна говорити про тотальний острах метафізики у сучасних освічених чоловіків і жінок, що явно чи неявно, усвідомлено чи неусвідомлено сприймають та інтерпретують метафізику як стародавній, із безліччю сакральних і нумінозних (Р. Отто) конотацій, маскулінний репресивний інструмент як у межах філософської картини світу, так і в проекціях у тілі культури. Метафізика, як і сумнозвісний/славнозвісний логофоцентризм західної раціоналістичної філософської традиції, елімінується або витісняється на маргінес наукових дискусій і розгляду як знаряддя і наслідки маскулінного домінування та поневолення вільної думки й вільної ж таки чуттєвості, як атавістичний спадок лаканівської метафори батька. Можливо, можна говорити про формування стереотипу, який фіксує, за влучним англійським слівцем токсичність (toxic), конотацій понять філософування та метафізики в межах гендерної теорії як рудименту тяглої філософської традиції, яка унеможлиблює незаангажовану, чисту феноменологію статі, виразом якої мала б стати новітня теорія гендеру, що переростає тісні межі концептуальних форм маскулінності, фемінінності, мізогінії, мізоандрії та інших численних, до речі, давніх, як і сама філософська традиція, парадигмальних підходів. Тому вважаємо актуальним повернення до проблематики метафізики статі за умов антропоцену (Б. Доан [1]), ситуації, коли формуються нові когнітивні настанови для новітньої гуманітаристики в новому світі для нової людини. Причому цей, здавалося б, надмірний пафос в умовах стрімкої соціокультурної динаміки, техногенної насамперед (що охоплює не лише сферу побуту, комунікацій, освіти, влади, соціальної структури, але і зачіпає самі підстави гуманізму, якщо його гранично широко розглядати як філософію людини і людства), свідчить про те, що гендерна теорія може опинитися або вже опинилася на вістрі, фронтірі соціокультурних, психосоматичних, цивілізаційних і світоглядних змін людських спільнот і людства. Наприклад, про це яскраво свідчить заперечення більшістю версій трансгуманізму релевантності біологічної статі та її визначеності назагал для репродукції людства, що, звісно, гранично проблематизує саме поняття статі. Вищезазначені міркування обумовили *актуальність* теми розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Релевантними для теми нашої статті були дослідження філософських, психоаналітичних та соціальних аспектів гендеру, що проводилися М. Фуко, Ю. Габермасом, Ю. Крістєвою, Ж. Лаканом, І. Жеребкіною, С. Жеребкіним, Ш. Вітт, та дослідження мовознавчих і власне мовних аспектів гендерної теорії, що їх розглядали А. Архангельська, С. Дмитрієв, Ю. Апресян, Ю. Степанов, О. Кубрякова, О. Селіванова, М. Кочерган, О. Синчак та ін.

Метою статті є з'ясування присутності кореляції між деривативною фемінізацією узусу мови, становленням жіночого письма (Ю. Крістєва) і філософським осмисленням проблематики людської ідентичності та метафізичними інтерпретаціями поняття гендеру. Ми також поставимо питання щодо метафізичного сенсу феномену насильства, як він інтерпретується в гендерній теорії і гендерних студіях у зв'язку з феноменом гри в контексті маскулінності як маскулінної ідентичності, тобто в контексті процесу філософування, результатом якого є певна самоідентифікація особи (наразі це поняття ототожнюємо з поняттям персони з поняттєвого апарату психоаналізу).

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі загальником є положення про те, що бурхливе ХХ ст. у світі назагал і «тектонічні зрушення в українському соціумі на межі тисячоліть» [2, с. 27] обумовили в контексті стрімкої динаміки мови і мовлення феномен неофемінінної словотворчості. Але слід зазначити, що досліджувалась переважно словотвірна структура найменувань осіб жіночої статі окремих семантичних груп, здійснювалась класифікація жіночих найменувань за семантичними відношеннями, а також проводилися дослідження словозміни та словотвору. Проблема ж когнітивної ономазіології, безпосередньо пов'язаної з філософією через концепти суб'єкта та картини світу, під філософським кутом зору, сказати б навіть, метафізичним, розглядалася лише почасти [3].

У цьому сенсі видається важливим визначити модель детермінації: чи мовний узус, культивований інтелектуальними й академічними спільнотами, масовими медіями (електронними й традиційними), соціальними мережами як глобальними комунікативними платформами, обумовлює філософські підстави картини світу включно з аксіологічною системою, ідеологічними кліше, мотиваційними та поведінковими моделями тощо, чи навпаки – комплекси ідей, інтенційованих масовою ідеологією як певні соціально-філософські доктрини, змінюють і формують слововжиток як відображення світоглядної, соціальної та культурної практики? Зрозуміло, що вже згадуваний консерватизм соціальних спільнот передбачає необхідність значних зусиль для подолання мовленнево-соціальної інерції і входження в побутування нових норм. У цьому сенсі превалювання «маскулінізмів у генералізувальній функції на позначення осіб жіночої статі за професією, родом діяльності, соціальною функцією чи статусом» [2, с. 29] вимагає не просто осмислення неактуальності застарілих норм, але й світоглядного закріплення адекватності та істинності нових, точніше, тієї картини світу, що вони відображають. (Тобто, недостатньо просто замінити «філософа» на «філософію»).

Ідеться, отже, про вже згадану метафізику статі, яка відштовхується не від об'єктності тіла людської істоти (в біологічному вимірі гендеру), або об'єктивності соціальних ролей чи функцій (в соціально-економічному вимірі), або об'єктивності мовного узусу, але від суб'єктності та суб'єктивності людини, що є предметами її вибору і джерелом усвідомлення самототожності, фіксується в свідомості і закріплюється в мовних формах і мовній картині світу. Тому коли йдеться про подолання андроцентризму у царині, наприклад, наукових дискурсів, то слід з'ясувати, чи є тут вихідним міркування щодо досягнення справедливості як рівності та рівноваги між гендерними ідентичностями, вираженими в традиційному узусі, та, на противагу, дискурсі, насиченому фемінітивами. Тобто чи подолання таких характеристик андроцентризму мови, як застосування загального чоловічого роду, лексичних лакун на позначення жіночого, асиметричних образів статей, пейоративізації іменників жіночого роду, а також таких виявів мовного щоденного сексизму, як застосування гендерних стереотипів, гендерних метафор і сексистських висловлювань, є важливим і необхідним саме з метою досягнення умовного стану справедливості як усунення нерівності між чоловіками та жінками, чи є насамперед модусами формування нового типу світогляду, нового типу гуманізму, що ґрунтувався б на відмінній від наявної метафізиці статі.

У першому випадку подолання мовного сексизму здійснюється через реалізацію певних програм мовної політики (як-от програма нейтралізації граматичного роду у Великій Британії або програма фемінізації як культивування вживання фемінітивів та уникання загального чоловічого роду в Німеччині), але відповідь на питання, яким чином впливати на трансформацію суспільної свідомості, не є аж настільки очевидним. Так, О. Синчак, авторка розділу «Гендерована мова: вектори влади і впливу» підручника «Гендер для медій», орієнтованому на формування фахівців соціогуманітарних спеціальностей, запитує: «Хто, власне, визначає норму?» [4, с. 131], тобто хто кодифікує норми вживання лексики за родовою ознакою? При цьому дослідниця пристає до аналітичної точки зору, за якої кількість вживання фемінітивів, контент, типи дискурсів формують нову картину світу, отже, відповідно і філософські підстави гендерної ідентичності. Такий підхід видається певною мірою вузьким і штучним, оскільки передбачає регулювання слововжитку та мовних конструкцій насамперед інтелектуально-вольовим шляхом, певну дискримінацію й елімінацію з активного запасу наявних мовних одиниць (коли, наприклад, пропонується замінити класи означальних та неозначено-особових займенників, які «імпліцитно апелюють до чоловічого роду (хтось сказав, подумав, вирішив» [4, с. 133]), вживанням лексем жіночого роду замість чоловічого або множини (хтось сказала, хтось сказали). Неважко помітити, що в такому випадку, наприклад, порушується сама підстава синтаксису як архітектоніки мовних конструкцій – узгодження між підметом і присудком.

Українська мова, на відміну від англійської, не є аналітичною, і подібні тактичні застосування стратегій нейтралізації чи фемінізації навряд чи є цілком коректними. Але нас

цікавить навіть не цей конкретний момент мовної практики, а те, яким чином це засвідчує відсутність у описаних стратегій і програм більш-менш притомної філософської бази, підґрунтя, системи вихідних положень і понять, які б дозволяли описувати й визначати, насамкінець здійснювати мовний дейксис реальності назагал. Якщо ми виходимо з того, що стимулом і мотивом до дії зі зміни актуальних форм мовлення є, наприклад, положення-констатація, що «чоловіча форма слова не тотожна жіночій» [5], і за законами силогістики, якщо гіпотетичний Микола є громадянином, а гіпотетична Мар'яна громадянкою, а громадянин не тотожний громадянці, то відтак «громадяни не асоціюються з жінками» [5], то постає питання не просто про коректність прямої проекції формально-логічних структур мови на соціально-політичну реальність, а про певний імпліцитний тотальний спротив самій гендерній специфікації. Як каже, коментуючи кореляцію гендеру з текстом Ю. Крістева: «Вважати, що «ти» – жінка – майже не менше безглуздя та обскурантизму, ніж вважати, що «ти» – чоловік... жінкою *не можна бути*, бо жінка – це те, що навіть не доходить до *буття*. Отож на такій основі практика, яку здійснює жінка, може бути лише негативною, суперечити тому, що існує, щоб сказати: «Це не так» і «Цього ще немає». Отже, я розумію під «жінкою» те, що не репрезентується, те, що не висловлюється, лишаючись поза межами номінацій та ідеологій» [6, с. 456].

Це призводить до ситуації, коли використання загального чоловічого роду чи фемінітивів може тлумачитись цілком амбівалентно аж до повної суперечливості та паралогізму як імпліцитного стану мовної системи за замовчуванням. Коли О. Синчак пише про рольовий дейксис в жіночому дискурсі [7] або Г. Пагутяк у блискучому есеї «Стара панна Львів» змішує гендерні ідентичності (місто, Стара панна Львів..., її варто поважати за мужність [8]), то ми бачимо, що в мовному дискурсі через принципове уникання меж поділу між родовими специфікаціями взагалі може бути втрачена можливість ідентифікувати специфіку статі не на рівні біології, соціальної ролі чи функції, а на рівні смислу, на рівні ціннісних і прагматичних вимірів мови як семіотичної системи, тобто на рівні філософського світогляду. Йдеться не просто про скерованість гендерних ролей, позначених в різних типах нарративу та дискурсу, як своєрідну структуру у структурі, жіночу та чоловічу риторички в межах мовлення назагал, коли ці предикації фемінінного та маскулінного можуть довільно взаємозамінюватись залежно від етнічних, соціальних, філософських, владно-ієрархічних, релігійних, насамперед особистісно-суб'єктивних чинників, коли, наприклад, контекст мовлення, його адресат, мовець чи мовчиня визначають статус жіночості чи чоловічості (як не згадати платонівські ейдоси) поза реальною статтю.

Бачимо, що такий шлях веде нас до призабутого постмодерного децентрованого простору світу як тексту, в якому фукіанські коди незалежні від референтів, померлий автор давно зітлів, суб'єкт давно відспіваний, а лишилися лише дельозівські ризома та складка, фукіанські решітка та перехрестя безкінечності, лабіринт Еко, хіазм і «розвилка» Дерріди, хори (від платонівського розуміння філософемі як колообігу буття в собі самому («Тімей») до розуміння її як саморуху тексту і мовлення у Крістевої), яка є жіночою в тому сенсі, що передує будь-яким формам суб'єктивності та фалічної ідентичності) [9] тощо, тобто до безкінечної авторекурсії смислів, які копіюють і відображають один одного, *danse macabre* означень як симулякрів смислу.

Це може призвести і призводить в царині гендерної реальності (прикладом є цілі течії сучасної маскультири або соціальної, поки що, фантастики в літературі – починаючи від У. Ле Гуїна («Ліва рука п'єми», 1969) та Р. Хайнлайна («Чужий на чужині», 1962) до Чайни М'євілля та сучасного жанру манги) до можливої повної втрати зв'язку між денотатом і сигніфікатом, між мовою та мовленням (у межах сосюрівської дистинкції *lingua – parole*), семіотичною структурою й реальністю. Чи не найяскравішим прикладом подібної ситуації в сучасній гуманітаристиці є корпус ідей Ж. Лакана, специфіка якого визначається через внутрішню обумовлену неспроможність розділити сфери реального та символічного, простору перебування людської істоти як носія свідомості і суб'єктивності та простору знаків, номенів, слів.

Отже, на нашу думку, згадуваний вище острах метафізики (що, втім, не свідчить про її відсутність чи нестачу її версій) в сучасній гендерній теорії свідчить про деякий дисбаланс між

суто прагматичними та операціонально-інструментальними практиками корекції мовлення як способу зміни мовної норми через мовний узус і спробами осмислити сферу трансцендентального принагідно до мови, сказати б, метатеорії мови, вийти за межі мови і статі. Звідси спроби осмислити мову як психосоматичний і навіть питома матеріальний феномен [10]. Наприклад, американська дослідниця Ш. Віт у роботі з промовистою назвою «Метафізика гендеру» (2011) використовує концепцію унієсенціалізму (uniessentialism) на противагу есенціалістському підходу до гендерної теорії. Гендерний унієсенціалізм виходить з того, що гендерні фактори визначають соціального індивіда як психосоматичну цілісність, тобто є об'єднаним чинником для всіх елементів цілого людської окремішності, складників людської суб'єктивності, самості та ідентичності. «Центральна вимога гендерного унієсенціалізму полягає в тому, що стать індивіда передбачає принцип нормативної єдності, який впорядковує та організує всі соціальні ролі цього індивіда» [11, с. 4], – зазначає дослідниця. Питання лише в тому, які саме критерії будуть вважатися визначальними для людського індивіда – наявність людського тіла, персони (у психоаналітичній термінології) чи соціальна особистість? Авторка іронічно зауважує з цього приводу: «Працюючи над цією книгою, мені доводилося пояснювати її тему друзям, родичам і знайомим. Я питала, чи вважають вони, що були б тією ж самою людиною, якби представляли іншу стать. Всі люди, з котрими я говорила, вважали, що вони не будуть однією й тією ж людиною, коли б представляли іншу стать. Світ, здається, заповнений гендерними есенціалістами» [11, с. 8]. Такий ракурс бачення вказаної проблеми дає нам можливість перейти до питання гендерної ідентичності, яка не в останню чергу визначається і функціонує як така, що передбачає специфічні форми опису та набір якостей і властивостей, закріплені у вищезгадуваних маскулінітивах на противагу фемінітивам, якщо йдеться насамперед про мужність, незламність, силу тощо.

Американський дослідник М. Кімел стверджує, що мужність є деякою «позачасовою сутністю, яка глибоко закладена в серце кожної людини ... річ, якість, яку людина або має, або не має. Ми розуміємо під мужністю дещо вроджене, що полягає в особливій біологічній конструкції чоловіка, результат андрогенів або наявності пеніса. Ми розуміємо під мужністю трансцендентне, відчутну властивість, котру кожний чоловік має виявляти в світі» [12, с. 38]. Бачимо, що автор свідомо вдається до доведення до абсурду своїх дескриптивно-дефінітивних спроб, досягаючи своєрідного комічного ефекту, коли концепт є семантичною антиномією, утримуючи в собі суперечливі, а то і прямо протилежні ознаки, що свідчить насамперед про утруднення з формалізацією смислу концепту.

Звісно, формування маскулінності в межах соціуму як соціалізація людської істоти або в межах культури як історичного феномену взаємодоповнюється – але хотілося б з'ясувати, чи є маскулінність чистим платонівським ейдосом, за яким зовсім не обов'язково має стояти тілесність чи предметність, чи вона є функцією соціальної або культурної динаміки, або ж процесуально-мотиваційною моделлю поведінки в межах, наприклад, біхевіористичного підходу до розуміння людини. Дослідник, вивчаючи маскулінність і, сказати б, пенетрованість цього концепту в сучасний дискурс, з'ясовує, що вона охоплює практично всі сфери самоусвідомлення, самоідентифікації та діяльності людини включно з усіма соціальними проекціями. М. Кімел зазначає, що феміністська критика маскулінності, яка ґрунтується на твердженні, що чоловіки здійснюють завдяки останній повноту влади, є каменем спотикання для розуміння фемінізму чоловіками, тому що чоловіки, мовляв, теж перш за все люди, а вже потім чоловіки і теж мають право на слабкість і безсилля.

Тому наше наступне запитання можна сформулювати так: чи є маскулінність нав'язаною суспільством перманентною рольовою грою для певного підвиду людських істот (згадувати наразі про біологічні теорії обґрунтування гендерної проблематики в епоху антропоцену, тобто пастпостмодерну, вже якось і непристойно), чи, можливо, неминучою соціальною проекцією статі як еволюційного механізму виживання виду? Наприклад, відомо, що Ю. Евола, філософ і візіонер, так би мовити, провідник *Zeitgeist*'у XX століття, у своїй доволі амбівалентній роботі «Метафізика статі» (1958), услід за К. Г. Юнгом обґрунтовує

концепцію андрогінії як ідеального поєднання чоловічого і жіночого в межах особистості. Тоді наступне запитання буде таким: людина грає у стать чи є чоловіком або жінкою? *Буває чи є, буттєвує?* (От, наприклад, сучасна меметика чи спирається на критеріальну опозицію жіночого-чоловічого у фіксації смислів побутування мему-ідіоми з яскраво вираженими знижено-сардонічними конотаціями «Будь мужиком!», доводячи маскуліність до абсурду?).

Звісно, самоідентифікація передбачає самоусвідомлення і не визначається простим біологічним фактом наявності тіла або вторинних статевих ознак. Але в такому разі, чому ідеальна платонівсько-юнгівська андрогінія має бути результатом значних інтелектуальних, вольових, психоемоційних та інших зусиль особистості, а не задається соціально, якщо вона така ефективна? Апеляції до платонівського «Симпосія», міфу про андрогіна та промови Діотіми виглядають приблизно так само доречно, як і констатації того, що чоловіки – це чоловіки, а жінки – це жінки, тотального *circulus in demonstrando*, кола в доведенні. Можливо, стать, якщо її інтерпретувати як метафізичну настанову, є дологічною, довербальною і таким чином досоціальною? У цьому сенсі біологічний підхід, як не дивно, надає більше можливостей для виходу теорії гендеру у сферу трансцендентального знання, ніж соціальний, біхевіористичний та ін., уже тому, що не виключає метафізики як метаопису природної даності, а не заданості. Тому, наприклад, Юнгова андрогінія як переплетення анімі та анімуса унеможливорює сучасне розуміння маскуліності, адже виходить за межі традиційних ролей гендерної поведінки.

Принагідно до феномену насильства це означає, що стать не визначає рівень агресивності, він переважно визначається соціальною роллю, яка постає та кристалізується в процесі історико-культурної тяглості. Насильник, агент насильства – це людина, яка прагне здійснювати владу і контроль. У цьому сенсі маскуліність парадоксальним чином обертається своєю протилежністю – маска, ларва приростає і деформує персону, обумовлюючи слабкість, безсилля, автодеструкцію тощо. Яскравим прикладом такої соціокультурної перверзії маскуліності є феномен хікікоморі в сучасній Японії. Сучасна українська дослідниця Г. Дичковська, аналізуючи смислову структуру політико-ідеологічних систем щодо фемінізму (якому протистоїть в межах бінарної опозиції патерналізм), вказує на такі риси цієї ідеології, як десуб'єктизація чоловіка та плекання цінностей співпричетності до відповідальності, які передбачають домінування жінки в ресурсній і світоглядній сфері. Маскуліність у межах такої інтерпретації постає як загроза, дисфункція і дисгармонія [13]. Бачимо, що поняття насильства ототожнюється з маскуліністю, оскільки жінка своє домінування гіпотетично здійснює через примус до співпраці, на відміну від прямого насильства і примусу в межах патерналізму.

Важко зрозуміти, де проходить межа між насильством і примусом до співпраці і чи передбачає подібні імплікації сама сутність статі. Якщо стать розуміти як засадову відмінність, окремість і унікальність, тобто метафізично, то вона, за визначенням, передусім своєму функціоналові та практикам здійснення. Те ж саме можна сказати і про загальнолюдську філософему гри, яка, як зауважував ще Й. Гейзінга, в межах своїх еротичних конотацій протистоїть серйозності як фінітності й смерті [14, с. 59]. Насильство – гранично серйозне, стать з точки зору метафізики може бути розглянута як така, що має ігрову природу, а отже, долає кінецьність і смерть, поєднуючи маскуліне і фемініне. Цікаво, що гаслом американського чоловічого руху проти гендерного насильства є заклик «Звільнися від чоловічої клітки!» (*man box*) [15], тобто кинь виклик традиційним стереотипам маскуліності, що базуються на прояві сили й насильства. Але така мотивація конче має бути закріплена в світоглядному знанні, у вихідних принципах світобачення, що формують ціннісні орієнтації, мотиваційні та поведінкові моделі, уявлення про власну ідентичність людини на всіх його рівнях – від мовної до гендерної, від етнічної до соціально-культурної.

Висновок. Підсумовуючи, зауважимо, що розуміння обмеженості і недостатності дескриптивних і дефінітивних практик у сучасному науковому і маскультурному дискурсі щодо чоловічого та жіночого насильства [16] зокрема, та гендерних студій в царині філософської антропології, соціальної філософії, когнітивної лінгвістики і мовознавства назагал, свідчить, на

нашу думку, про вищезгаданий страх метафізики та її актуальність для теорії гендеру. А отже, можливо, і про її відставання від профільних спеціалізованих гендерних досліджень, що є для сучасної епохи пошуків людиною і людськими спільнотами ідентичності вельми тривожним симптомом. Нова метафізика чи камінг-аут ідентичності для людства?

Список використаної літератури

1. Doane B. Aesthetics, Ethics, and Objects in the Anthropocene / B. Doane // *Women's Studies Quarterly*. – 2016. – Vol. 44, No. 1/2. – P. 336-338.
2. Архангельська А. М. До проблеми словотвірної фемінізації в українській мові новітньої доби: традиція і сучасність / А. М. Архангельська // *Мовознавство*. – 2013. – № 6. – С. 27-40.
3. Дмитрієв С. В. Когнітивно-ономасіологічний аналіз номінацій особи в сучасних українських соціолектах: дис. к. філос. н. 10.02.01 – українська мова / С. В. Дмитрієв; ОНУ ім. І. Мечнікова. – Одеса, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/rada%20philology/%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D1%96%D1%94%D0%B2_%D0%B4%D0%B8%D1%81.pdf
4. Синчак О. Гендерована мова: вектори влади і впливу / О. Синчак // *Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей* / за ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. – К.: Критика, 2017. – С. 117-135.
5. Вербовська М. П'ять причин вживати фемінітиви / М. Вербовська // *Повага. Кампанія проти сексизму*. – 2015. – 26 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://povaha.org.ua/pyat-prychyn-vzhyvaty-feminityvy/>
6. Крістева Ю. Жінка ніколи не така / Ю. Крістева. Полілог. – К.: Юніверс, 2004. – С. 454-460.
7. Синчак О. Риторичне значення рольового дейксісу в жіночому автобіографічному дискурсі («Польові дослідження з українського сексу» О. Забужко) / О. Синчак // *Гуманітарна освіта у вищих навчальних закладах*. Зб. наук. праць. – 2009. – № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/2314>.
8. Пагутяк Г. Потонулі в снігах / Г. Пагутяк. – Л.: Піраміда, 2010. – 184 с.
9. Ekonen K. Kristeva before Kristeva: Gender and Creativity in Russian Symbolism / K. Ekonen // *Studies in the Literary Imagination*. – 2014. – Vol. 47, No. 1. – P. 149-166; Butler K. Kristeva. Intertextuality and Re-Imagining «The Mad Woman in the Attic» / K. Butler // *Studies in the Literary Imagination*. – 2014. – Vol. 47, No. 1. – P. 129-147.
10. Bleich D. The Materiality of Language: Gender, Politics, and the University / D. Bleich. – Bloomington, IN: Indiana University Press, 2013. – 575 p.
11. Witt C. The Metaphysics of Gender / C. Witt. – New York: Oxford University Press, 2011. – 168 p.
12. Киммел М. Маскулинність як гомофобія: страх, стыд и молчание в конструировании гендерной идентичности / М. Киммел // *Наслаждение быть мужчиной: западные теории маскулинности и постсоветские практики* / под ред. Ш. Берд и С. Жеребкина. – СПб.: Алетейя, 2008. – С. 38-58.
13. Дичковская Г. О. Внутренне-смысловая структурная схема политико-идеологических систем / Г. О. Дичковская // *Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць*. – К., 2008. – Вип. 16. – С. 233-246.
14. Хейзинга Й. Homo ludens; статьи по истории культуры / Й. Хейзинга; пер. с гол. Д. В. Сильвестрова. – М.: Прогресс-Традиция, 1997. – 416 с.
15. Марцинюк Т. Роль чоловіків у боротьбі із гендерним насильством (на прикладі США) / Т. Марцинюк // *Гендер в деталях*. 2017. – 2 лютого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/rol-cho1-u-bor-iz-gender-nasil-na-pr-sha-134039.html>
16. Мудрик А. Б. Гендерна компетентність особистості: теорія, діагностика, розвиток: навчальний посібник / А. Б. Мудрик; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 204 с.

References

1. Doane, B. (2016). Aesthetics, Ethics, and Objects in the Anthropocene. *Women's Studies Quarterly*, 44, 1/2, 336-338.
2. Arkhangelska, A. M. (2013). The problem of word-forming feminization in the Ukrainian language of the modern era: tradition and modernity. *Movoznavstvo (Linguistics)*, 6, 27-40 (in Ukr.)
3. Dmitriev, S. V. (2015). *Cognitive-onomasiological analysis of personality nominations in modern Ukrainian socioclats*: dissertation ... Ph. D. 10. 02.01 – Ukrainian language. Odessa. Retrived from: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/rada%20philology/%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D1%96%D1%94%D0%B2_%D0%B4%D0%B8%D1%81.pdf. (in Ukr.)
4. Sinchak, O. (2017). Gender-based languag : vectors of power and influence. *Gender for media. Textbook on gender theory for journalism and other socio-humanities specialties*, 117-135. Kyiv: Criticism (in Ukr.)
5. Verbovska, M. (2015, December 26). *Five reasons to use feminist*. Respect. Campaign against sexism. – Retrived from: <http://povaha.org.ua/pyat-prychyn-vzhyvaty-feminityvy/> (in Ukr.)
6. Kristeva, Y. (2004). The Woman Is Never Such. *Polylogue*, 454-460. Kyiv: Univers (in Ukr.)
7. Sinchak, O. (2009). Rhetorical significance of role-based dexis in women's autobiographical discourse («Field studies on Ukrainian sex» by O. Zabuzhko). *Humanitarna osvita u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh (Humanitarian education in higher educational institutions)*, 17. Retrived from: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/2314> (in Ukr.)

8. Pagutyak, G. (2010). *Those who drowned in the snow*. Lviv: Pyramid (in Ukr.)
9. Ekonen, K. (2014). Kristeva before Kristeva: Gender and Creativity in Russian Symbolism. *Studies in the Literary Imagination*, 47, 1, 149-166; Butler, K. (2014). Kristeva, Intertextuality, and Re-Imagining «The Mad Woman in the Attic». *Studies in the Literary Imagination*, 47, 1, 129-147.
10. Bleich, D. (2013). *The Materiality of Language: Gender, Politics, and the University*. Bloomington, IN: Indiana University Press
11. Witt, C. (2011). *The Metaphysics of Gender*. New York: Oxford University Press.
12. Kimmel, M. (2008). Masculinity as homophobia: fear, shame and silence in the construction of gender identity. *Enjoyment of being a man: Western theories of masculinity and post-Soviet practices*, 38-58. St. Petersburg: Aleteya. (in Russ.).
13. Dichkovskaya, G. O. (2008). Internal-semantic structural scheme of political and ideological systems. *Gilea*, 16, 233-246 (in Ukr.)
14. Huizinga, J. (1997). *Homo ludens; Articles on the history of culture*. Moscow: Progress-Tradition (in Russ.)
15. Marcinyuk, T. (2017, February 2). *The Role of Men in Combating Gender Violence (US Case Study)*. Gender in Detail. Retrived from: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/rol-chol-u-bor-iz-gender-nasil-na-pr-sha-134039.html> (in Ukr.)
16. Mudrik, A. B. (2014). *Gender competence of personality: theory, diagnostics, development*. Lutsk: Tower-Print (in Ukr.)

KRETOV Pavlo Vasyliovych,
Candidate of Sciences (Philosophy),
Associate Professor of the Department
of Philosophy and Religious Studies
Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy

KRETOVA Olena Ivanivna,
Candidate of Sciences (Pedagogy),
Associate Professor of the Department
of Russian Language, Foreign Literature
and Methods of Teaching
Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy,
e-mail: ataraksia@ukr.net

GENDER, WRITING AND IDENTITY: FROM FEMINITIV TO GENDER METAPHYSICS

Abstract. *Introduction. The relevance of the topic is determined by the search for modern philosophy, linguistics, social philosophy and psychology in the problem area of gender studies, which, with consistency, leads to cross-cutting themes of philosophical anthropology. Purpose of the study. The aim of the study is to determine the correlation between modern philosophical projects of narrative and object-oriented ontology in the context of the problematic philosophy of a thing, the concept of an object. Methods used in the study: text analysis of sources, analytical methods to consider philosophical discourse, hermeneutic approach and problematization of the difference between language and speech. The results of the study make it possible to state the uncertainty of the metaphysical grounds of gender theory in general and gender linguistic research, social programs and strategies in particular. Also, the paradigmly criterion of gender positioning and identity formation, which manifests itself in the social philosophy of gender and gender studies of the language, is unclearly articulated. The originality and novelty of the research is that an attempt has been made to outline the interdependence of philosophical ideological knowledge in its metaphysical interpretation and gender theory as a set of socio-cultural practices, programs and strategies. Also, the conditionality of representations about gender identity and its manifestations from the metaphysical grounds of the world picture is clarified. The results of the study are related to its multidisciplinary nature and consist in the argumentation of the need to rethink the role of the metaphysical component in modern gender theory, which determines the nature of specific gender studies, in particular those that touch on the issues of modern cognitive linguistics, social and practical philosophy, theory of communication.*

Key words: *gender, identity, feminitiv, maskulinitiv, metaphysics.*

Одержано редакцією 27.09.2017
Прийнято до публікації 06.12.2017